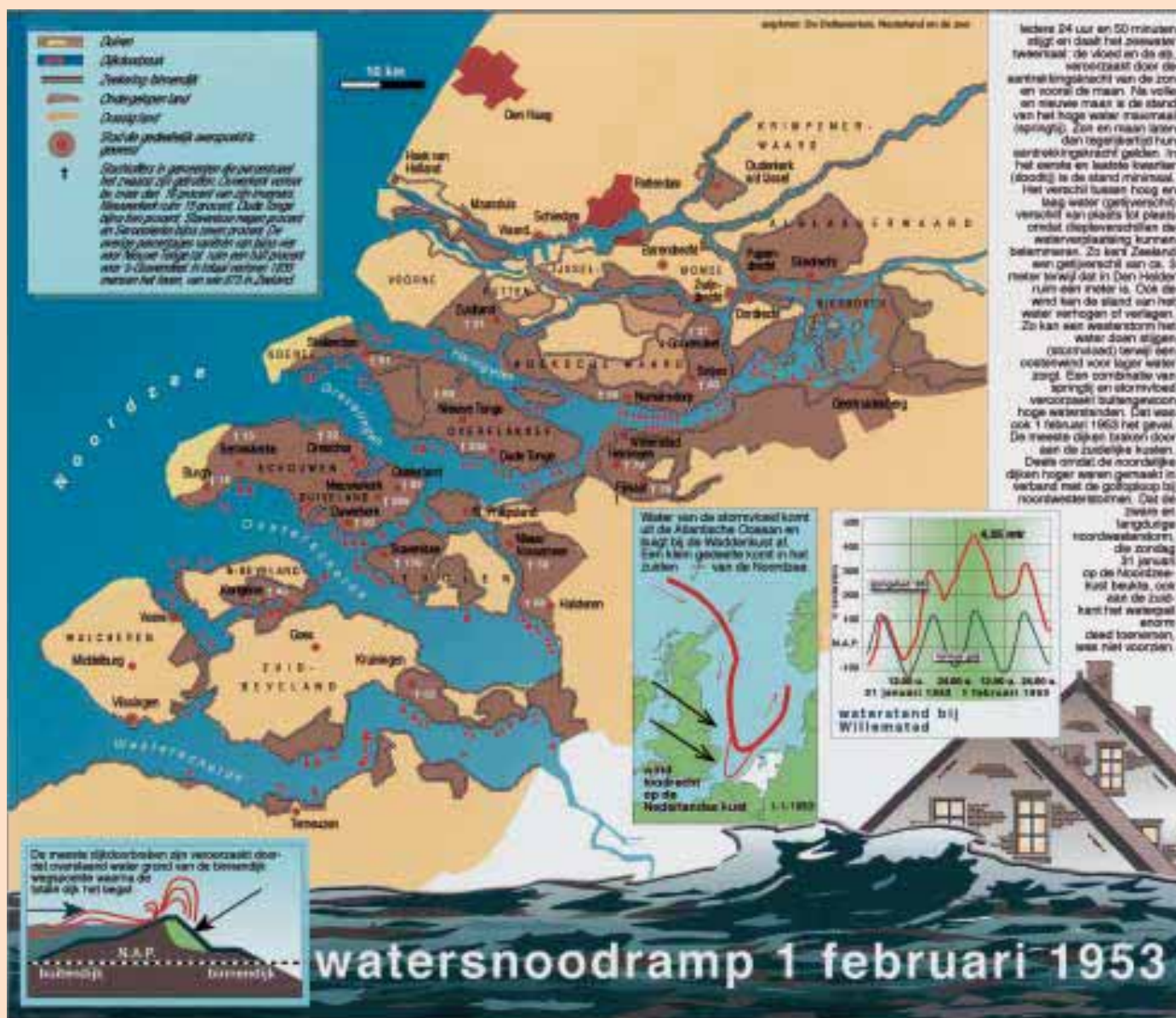

1 februari 1953: Watersnood in zuid-west Nederland

Herinneringen aan de ramp

door Willem Lucassen

Bron: ANP

In de nacht van 31 januari op 1 februari 1953 vond in zuid-west Nederland de grootste natuurramp plaats uit de vaderlandse geschiedenis. Door een noodlottige combinatie van een langdurige noordwesterstorm met springvloed werd het Noordzeewater tot een hoogte van 4 à 5 meter boven NAP opgestuwd. Midden in de nacht stroomde het water over de dijken heen. Op veel plaatsen leidde dat tot doorbraken. In zuid-west Nederland drong de zee door 67 grote stroomgaten en meer dan 400 bressen het land binnen en zette ruim 200.000 hectare Zuidhollands, Westbrabants en Zeeuws grondgebied onder water. Achttienhonderd vijfendertig mensen verdronken.

David Goekoop, in 1953 elf jaar oud woonde in het Zuid-Hollandse Goedereede. Hij herinnert zich dat hij midden in de nacht wakker werd van vallende weckflessen. De kelder van het ouderlijk huis was volgelopen en de stellingen waren niet bestand tegen het klotsende zeewater. Jaren later vroeg hij zich af waarom de kerkklokken niet hadden geluid. Hij vergiste zich, ze hadden wél geluid, maar het stormlawaai was sterker.

In West-Brabant stond zondagochtend 1 februari een strakblauwe hemel. De 26-jarige Aart Munters uit Fijnaart en Willem Wijne, 15 jaar oud, uit Lage Zwaluwe, hadden de nacht redelijk doorstaan. Wijne: "Maar die zondagochtend keek ik uit het raam. Het was prachtig weer, heel helder en ik dacht in de verte een soort grondmist te zien die kwam opzetten. Maar het was geen mist. Het was een muur van water van ongeveer een meter hoog die de polder in raasde."

Munters: "Ik was een dag tevoren in de Alblasserwaard naar een trekker wezen kijken. Het viel me op dat het water een vuile geel-grijze kleur had. Dat was voor mij een indicatie dat er meer aan de hand was."

In het Zeeuwse Nieuwerkerk bleef het water op die zondag maar stijgen. Piet Flikweert, 16 jaar oud, woonde in Nieuwerkerk bij zijn ouders, moest met familie eerst naar de zolder en uiteindelijk naar buiten het dak op. Hij heeft daar tot maandagnacht twee uur gezeten terwijl hij in het donker langsdrijvende dorpsgenoten om hulp hoorde roepen.

Verschillende mensen onder verschillende omstandigheden in verschillende delen van zuid-west Nederland. Hieronder volgt een weergave van hun soms fragmentarische, soms gedetailleerde, herinneringen, waarin alle betrokkenen het over één ding absoluut eens zijn: dit mag nooit meer gebeuren!

Angstaanjagend en indrukwekkend

In de herinnering van David Goekoop, nu dijkgraaf van het Waterschap Goeree-Overflakkee, strijden verwondering, nieuwsgierigheid en angst om voorrang. Zijn verhaal: "We hadden in 1953 net een nieuwe radio met visserijgolf. Daarop hoorde je dat het op zee heel slecht was en hoog water. Maar verder hadden we er geen benul van dat er gevaar dreigde. Ik was elf jaar en ben die nacht gewoon gaan slapen. 's Nachts werd ik wakker van vallende weckflessen, omdat de kelder was volgelopen. Wij woonden in Goedereede. Daar was een open haven. Die was nog niet afgedamd. Ik vroeg aan mijn moeder, mijn vader was er niet, waarom de vloedplanken er niet stonden. En zij zei, ze staan er wel, maar het water loopt er overheen.

Mijn vader was naar de schuur gegaan om te kijken hoe het met het vee stond. We hadden paarden, koeien en wat varkens. Die hebben tot aan hun buik in het water gestaan. Dat was de situatie op dat moment.

De volgende dag ben ik het dorp ingegaan. Goedereede is een klein dorp en ligt wat hoger op het eiland, dus dat kon. En daar vond je allerlei meubilair en dode beesten, die verdronken waren.

Vanuit die hoger gelegen positie kon je goed zien dat alles omringd was met water. Dat was wel angstaanjagend. Wij hadden toen al geen stroom meer, water konden we met emmers uit een ander deel van het dorp halen en de communicatie was volledig weg. We wisten niets van wat er om ons heen in zuid-west Nederland gebeurd was.

Omgekeerd gold dat, achteraf natuurlijk, ook voor onze familie in Holland, die zich zorgen maakten over ons. Goedereede ligt vrij dicht bij de duinen. Ik weet nog dat de volgende dag mensen uit het buurtschap via duinen en niet-doorgebroken dijken kwamen kijken hoe de toestand in Goedereede was. Van die mensen kreeg je te horen hoe de situatie rond het dorp was. Uiteindelijk kregen we via de burgemeester, dat was de heer Van Knobelsdorff, de latere

dijkgraaf van Rijnland, te horen dat er in heel zuid-west Nederland een watersnoodramp had plaatsgevonden, met veel slachtoffers.

Dat was in ons dorp niet het geval omdat de dorpskern wat hoger lag. Achteraf hoorde ik dat er in de polder wel slachtoffers waren gevallen. Die woonden in een dijkhuisje en dat is helemaal weggespoeld.

Het zal zondag, of misschien ook maandag zijn geweest, dat mijn vader met een vissersboot van Goeree naar Stellendam is gevaren. Er waren toen op het eiland nog zo'n ruim 70 polder-tjes en waterschappen en van enkele daarvan was hij dijkgraaf. Hij is daar Laurens Visser, toen een bestuurslid van een polder, 'De Generaale Dijkhagie' geheten, tegengekomen die ter plekke de leiding over reddingsacties had genomen. Hij was ook commandant van de brandweer daar. Maar het merendeel van de huizen was verwoest en er zijn daar heel veel slachtoffers gevallen. Het water had het laag gelegen dorp overvallen.

Mijn eerste herinnering van de periode van herstel is, wat voor

Goeree heel bijzonder was, de landing van een helicopter. Later bleek prins Bernhard daarin te zitten. Daarna kwam de distributie van levensmiddelen en zaken als petroleum, heel snel op gang. Na ongeveer een week, op 7 of 8 februari, werd de eerste krant gebracht, de NRC. Ik denk dat dat allemaal met een boot naar de haven werd gebracht. We gingen toen ook weer naar school.

We hebben dus ongeveer een week uit de voorraadkasten geleefd, maar dat was voor die tijd heel normaal.

Vervolgens kwam de daadwerkelijke hulpverlening op gang. Ik herinner mij dat er mensen kwamen om de huizen in Stellendam schoon te maken. Er werden ook bijzondere initiatieven ondernomen. Zo heeft Den Haag de gemeente Stellendam geadopteerd. Het resultaat daarvan is terug te vinden in de naamgeving

David Goekoop op één van de met asfalt herstelde dijken op Goeree.

AMSE COURANT

1953

Abonnementprijs per kwart. f 7.50, Lezer uit f 4.00. Verschijnt dag. beh. op Zondag.
Tel. (K 1953) 11.38.00 (19 2)wem. Na 12 u. 11.36.00. Telegr. adf. NEDOCOUR, Postrek. 48

Prins Bernhard naar Zeeland

Prins Bernhard heeft gisteren wederom enkele plaatsen in het getroffen gebied bezocht. Na onder zeer slechte weersomstandigheden van Soesdierberg te zijn vertrokken landde hij op het vliegveld Woensdrecht en vertrak vandaar per helioplane naar de Zeeuwse eilanden. Z. K. H. begaf zich naar Zuid-Beveland, waar hij de plaatsen Rilland-Bath, Hansweert, Buerlandt, Ellewoutsdijk en Wolphaartsdijk bezocht. Vervolgens stak hij over naar Noord-Beveland, waar hij landde te Kuitinga en Collinplaat. Prins Bernhard bezocht Zierikzee en Sint Philipsland. In al deze plaatsen sprak hij met inwoners en nam het herstel van de dijken in ogenschouw.

Volgens Z.K.H. was de stemming onder de bevolking uitstekend en men werkte vol enthousiasme aan het herstel van de dijken. Een ruim vijf uur landde de Prins op het vliegveld Ypenburg waar hij de vergadering van het bestuur van het Raospensfonds presideerde en waar hij w.a. evenals de vorige dagen verslag uitbracht van zijn bevindingen in het getroffen gebied.

Men zie ook de pagina's 2 en 4

Prins Bernhard heeft ook gisteren weer een slacht van enkele uren gemaakt boven de woelgebieden. De prins stapte op het vliegveld Woensdrecht in een Amerikaans heliportvliegtuig. Pilot is majoor Jack W. Ruby uit Florida.

Rumoer rondom Adenauers kiesvet

van het Stellendamse Verenigingsgebouw: 'Het Haagsche Huus'.

Ik weet nog goed dat toen het dijkherstel een aanvang nam er veel mensen afkomstig uit Brabant en Limburg hierbij hielpen. Dijkherstel op een zodanig grote schaal was nog nooit eerder voorgekomen en je kan het de ingenieurs waar provincie en Rijkswaterstaat mee kwam, niet kwalijk nemen dat sommigen op dit gebied nog niet veel ervaring hadden. Daarnaast was er een groot gebrek aan materiaal. Hydraulische kranen bestonden nog niet. Nederland was nog in de opbouw na de Tweede Wereldoorlog. Ik weet nog goed dat er bij ons draadkranen arriveerden uit Duitsland. Als jongetje van elf vond ik dat zeer indrukwekkend.

Er is toen heel hard gewerkt met als resultaat dat Goeree-

Overflakkee voor de zomer al helemaal droog was. Als ik er nu op terugkijk en er over nadenk, is die hele herstelperiode erg snel gegaan. Daar hoeft niemand zich over te schamen.

Niet zo lang geleden hadden wij hier op het eiland, samen met de Rijkswaterstaat en de gemeente Goedereede een presentatie over de Visie op de Hollandse kust. Dat was op 1 februari. Die datum was voor mij een aanknopingspunt voor mijn praatje. Maar er was een andere spreker, hij zal zo'n 35 jaar oud zijn geweest, die niet eens wist dat 1 februari op Goeree nog steeds een gevoelige datum is. Dat had hij zich helemaal niet gerealiseerd. Wat ik daarmee bedoel te zeggen is hoe belangrijk het is de herinnering aan de ramp levend te houden. Anders glipt de aandacht zo weer weg en dat mag niet gebeuren.'

Een grote, grijze watermassa

W.C.M. Wijne, voorzitter van het Waterschap Land van Nassau en destijds 15 jaar oud, en A.H. Munters, tot 1 mei 1992 voorzitter van het Waterschap Vierlinghoppers, 26 toentertijd, beleefden de ramp in het Westbrabantse. Daar was de situatie heel anders dan in Zuid-Holland en Zeeland.

Munters herinnert zich de dag voorafgaand aan de ramp nog heel goed, want dat was de dag waarop zijn moeder jarig was. Munters: 'We waren de dag daarvoor naar een trekker wezen kijken in de Alblasserwaard. We zijn in Sleewijk overgevoerd en moesten tegen de laadbrug van de pont oprijden, zo hoog stond het water, dat een vuile geelgrijze kleur had. Dat was voor mij de eerste indicatie dat er meer aan de hand was. Die dag was dus ook mijn moeder jarig. Die had altijd in de buitenpolder gewoond, in de Sabina Henricapolder, en haar vader was daar dijkgraaf geweest. Het was nog de ouderwetse tijd

van de boerendijkgraven. Ik weet nog goed dat mijn moeder zei dat er wel eens iets kon gaan gebeuren. Dat voelde zij intuïtief aan.

Zondagochtend 1 februari werden we wakker. Het was eigenlijk best mooi weer. Ik herinner mij dat er een man met een koe op de dijk liep en dat ik dacht 'wat moet die daar zo vroeg?'. Toen zei mijn moeder: 'Wat dat is, de polders zijn ingelopen!' Dat is het!' Toen hebben we de radio aangezet en hoorden dat bij 's-Gravendeel, Nieuwe Tonge en Heyningen, polders waren ondergelopen. Toen wisten we dat het heel dicht bij zat. Dat de polder op een kilometer bij ons vandaan ook inliep! Ik heb de auto gepakt om te gaan kijken, maar ik kwam niet zo ver, want het was helemaal mis. Tussen Oude Stoof en Klundert zag ik het water aankomen. Die avond woei het niet meer zo hard, maar kwam er toch weer een flink tij

Willem Wijne en Aart Munters voor de boerderij van Wijne in Lage Zwaluwe.

water, hoogwater dus. Onze eigen polder heeft wel flink dras gestaan, maar gelukkig niet onder water. Desondanks moesten wij die zondagmiddag wel evacueren.

Wijne: 'Mijn vader was voorzitter van een poldertje en die zei zaterdagmiddag tegen mijn broer dat hij eens naar het Hollands Diep bij Lage Zwaluwe moest gaan kijken om te zien hoe hoog daar het water stond. Mijn broer kwam terug en zei dat het Twiske poldertje was volgelopen. Maar dat was niet zo erg want zulke polders dienden toen ook al als reservebekkens voor wateroverlast. Daarbij opgeteld de komst van dubbel tij en de flinke storm was wel reden tot ongerustheid. Zondagochtend moesten we naar de kerk, de vroege mis van zeven uur. Ik ben toen vanwege het slechte weer met de auto meegegaan. Na de mis hoorden we dat het kerkhof onder water stond. Daar onderlangs liep een kil en die was overgelopen. Op de terugweg zagen we dat het dak van een woninkje van een winkelier nog net boven het water uit stak. Daar zijn we behoorlijk van geschrokken. Het dak lag op het water, dat was natuurlijk goed fout. Toen liepen er al mensen uit de richting van Moerdijk met koeien bij ons over de weg op de vlucht voor het water. Thuisgekomen hebben we de huisraad naar zolder gebracht en toen ik daar uit het raam keek, zag ik de musterd, dat is ons woord voor snoeihout, in het water drijven.

Ik ben dan naar beneden gegaan, naar buiten en in de verte dacht ik een soort grondmist te zien opkomen. Maar het was geen mist, het water kwam er aan rollen. Dat beeld is mij altijd bij gebleven. We zagen het water in een sloot vallen en er gewoon weer uit omhoog spuiten. Zo krachtig waren die golven. Onze schapen liepen in een weilandje. We hebben nog geprobeerd ze eruit te halen. Een van die schapen viel in een

waterloop, werd meegesleurd en spoelde er 400 meter verder weer uit.'

Munters: 'In de polder waar ik was wezen kijken zag je dat zelfde effect. Een grote grijze watermassa die aan kwam rollen met een behoorlijke snelheid. Dat was 's ochtends om een uur of tien. Er zijn daar wel mensen verdronken.'

Wijne: 'Bij ons is er naar mijn weten één verdronken. Die was op weg van de late kerk naar huis. Zijn huis lag zo'n 300 meter van de dijk, maar dat heeft hij nooit gehaald. Hij heeft nog een tijd op een stapel bouw materiaal gezeten, is helemaal verkleumd. Niemand kon hem bereiken. Uiteindelijk is zijn lichaam kilometers verderop gevonden.

Het is ons nog wel gelukt om koeien en schapen naar hoger gelegen gronden in Wagenberg te brengen. Daar tussenin ligt de spoorlijn van Zevenbergschenhoek naar Den Bosch. Die heeft het water nog enige tijd tegen gehouden. Maar tegen de avond kwam het water ook tot Wagenberg. Ik weet nog goed dat mijn vader tijdens de late dienst tegen de pastoor zei dat hij er beter maar mee kon stoppen en de mensen naar huis moest sturen, omdat het water tot Wagenberg kwam. Van al het vee dat daar naar toe gebracht was liep een gedeelte op het kerkhof en vertrapte de grafzerken. Dat heeft niet zo lang geduurd, want, en daar verbaas ik me nu nog over, al heel snel kwamen er vrachtauto's uit hoger gelegen plaatsen om dat vee weer op te halen'.

Munters: 'Toen wisten wij al via de radio dat het een landelijke ramp was. We hoorden de vreselijkste berichten. Steeds weer werden diezelfde plaatsen genoemd. In dit verband heb ik mij er altijd over verbaasd dat het zo lang duurde voor we iets over Schouwen hoorden. Het moet pas maandag of dinsdag geweest zijn voor bekend was wat daar precies gebeurd was. Dat heb ik nooit begrepen.'

Zowel Munters als Wijne zijn van mening dat een ramp van een dergelijke omvang niet te voorkomen was. Wel wijst met name Munters op de gebrekkige kwaliteit van de waterkeringen. Zuidwest Nederland was niet veilig omdat lange tijd verzuimd was iets aan de dijken te doen. Wijne: 'Men deed wat men kon. Maar de gelden ontbraken. We zaten per slot van rekening midden in de wederopbouw'.

Munters: 'Nu denken we weer dat we klaar zijn. Maar als de omstandigheden van toen zich weer zouden voordoen, steken wij onze handen niet in het vuur voor een goede afloop. De natuur blijft onberekenbaar!'

De boerderij van Wijne kort na de ramp (Foto: Wijne)

Tussen wrakhout en kolkende golven

Piet Flikweert, hoofdingeland van het Waterschap Zeeuwse Eilanden, was in 1953 zestien jaar oud.

Hij begint zijn relaas met een schets van de situatie in Zeeland in die tijd.

Flikweert: 'Het was kort na de oorlog. In de 40-er jaren hebben de Duitsers een deel van Zeeland geïnundeerd. Dus we hadden al kennis gemaakt met overstromingen. Rijkswaterstaat was wel op de hoogte van de kwaliteit van de zeekeringen en wist dat er hier en daar wat moest gebeuren. Daarbij komt dat er kort na 1900 veel met betonconstructies is gewerkt. De zgn. muralmuur was een constructie die bedoeld was om golfoploop tegen te gaan. Deze 1 à 1,5 m hoge muur heeft tijdens de ramp een heel slechte invloed gehad op de kwaliteit van de zeekering. In plaats van met een overloop kreeg je te maken met een overstort. Met als gevolg een sterke afkalving aan de achterkant van de dijk waardoor in korte tijd een gat ontstond, en de muur naar binnen werd gedrukt. Het is een historische les voor ons dat deze constructie, die overigens niet meer

gebruikt wordt, te kort schoot toen het erop aan kwam. In die situatie moet je de ramp zien, met tekorten aan van alles.

De ramp begon voor mij de avond van te voren. Mijn vader die toen net vijftig was, had op de radio gehoord dat er in Engeland een zware storm stond die in de loop van de nacht naar het westen zou draaien. Hij was ongerust. Om vijf uur 's ochtends is hij uit bed gegaan. Hij had de oorlog en inundatie meegemaakt. Voor hem was het duidelijk dat er best wel eens een calamiteit van veel grotere omvang zou kunnen gebeuren. Vijf uur 's morgens is hij uit zijn bed gegaan omdat hij dacht dat hij wat hoorde. Hij is naar het dorp gegaan waar ze de klok bleken te luiden. Die konden wij niet horen, wij zaten aan de rand van het dorp. Hij is toen thuis gekomen en tegen zessen is hij weer gegaan. Onderweg kwam hij iemand tegen van de haven van Stevensluis die zei dat hij het water was tegengekomen in de sluisweg. Het water was door een gat gekomen dat een kilometer aflag van het graanpakhuis op de haven. Hij is toen zo snel mogelijk naar huis gegaan. Heeft de bure

opgeklopt voor zover mogelijk. Je moet je voorstellen zondagochtend voor zes uur, iedereen lag nog te slapen. Bonzen op ramen en deuren, steentjes gooien tegen de ruiten. Daar is hij een hele tijd mee bezig geweest. Ik moest van hem de beesten zien buiten te krijgen. Toen hij weer thuis was, kwam de vrouw van de dijkgraaf namens haar man vertellen dat we zo snel mogelijk met de paarden, zakken en schoppen naar de dijk achter Ouwerkerk moesten gaan. We hadden een stalletje met vee, paarden en wat rundvee. We hebben de deuren open gedaan, hartstikke donker, hagelen en regenen, striemend koud. Die beesten waren niet buiten te krijgen. Die moest je met geweld duwen en dat ging vrij grof om ze naar buiten te krijgen. Op het moment dat we de beesten buiten joegen zagen en hoorden we het water over de weg aan komen rollen, het stortte zich in de brede sloot en vandaar over de weide. Ik zag de vuile schuimkopjes mijn kant op komen. Van spullen pakken en vertrekken is niets meer gekomen. We zijn in huis gegaan. Hebben zoveel mogelijk getracht nog een en ander boven te brengen. Het was een hele golf die aankwam. Zodra die over het hoogste punt kwam vloeide die uit over de vlakke weide. We gingen het huis in, zagen het water hoger komen. Op enig moment, het zal na een kwartier geweest zijn, zag ik het water door de brievenbus heen komen. Ook de deur ging op een gegeven moment staan kieren waar het water doorheen kwam. Toen keek ik naar buiten en zag dat het water ongeveer een meter hoog stond, tegen de onderkant van de ramen. Het was niet zo dat binnen in huis het waterpeil ook zo snel steeg. We konden nog heel wat dingen op zolder brengen. We wisten op dat moment niet hoe het elders was. Uit latere gesprekken heb ik begrepen dat sommige mensen geïsoleerd waren omdat de dijk doorbrak en dat ze daarom niet meer weg konden komen. Bij zonsopgang zagen zij de open polder voor zich. Die mensen hebben een heel eigen kijk op het gebeuren. Die wachtten op de dijk. Ze konden niets doen. Ze zagen het aan hun voeten gebeuren. Anderen zijn gaan waarschuwen en zijn daarbij door de vloedgolf getroffen en niet meer thuis gekomen. Er zijn ook mensen die zelf veilig zaten, maar mensen zijn gaan waarschuwen en daarbij het leven hebben gelaten. Dat is nog altijd moeilijk te aanvaarden als je dat later hoort.

Wij zijn vervolgens de zolder opgegaan. Wij wisten niet dat in Zierikzee het water 's morgens in alle vroegte al over de kade-muur gelopen was. Waren verstoken van alle nieuws. Een uur of zeven 's ochtends zijn we de zolder opgegaan. Om elf uur zagen we het water een beetje stabiliseren op anderhalf á twee meter hoogte en daarna was het stil. Na elven ging het weer stijgen. We zagen het telkens hoger komen. We wisten niet dat inmiddels bij Ouwerkerk een heel groot gat was ontstaan. Met die vloed is dat gewoon uitgeschuurd. Uur na uur steeg het water en tegen een uur of drie 's middags, zagen we de eerste vlotjes langskomen. Zo'n vlot bestond uit het dak van het huis waar de mensen de pannen vanaf hadden gegooid zodat het

Rechts op de Ansichtkaart het huis van de familie Flikweert

zou blijven drijven. In die huizen die een dakkapel hadden of een dakraam, konden de bewoners tijdig het dak op. Maar er waren ook huizen van het Franse type met die gebroken kap en die hadden nooit een dakraam. Wel aan de kop of zijkant maar daar kon je ook niet door. Die moesten maar wachten tot het water er door ging en dan in dat korte moment, tussen wrakhout en kolkende golven zorgen dat de hele familie op het dak kwam. Dat werd steeds erger. Aan de rechterkant was de hele straat weggeslagen en daarachter woonden mensen die je in hoge snelheid, gedreven door de wind, naar het zuidoosten zag afdrijven naar de Rampertsedijk, een binnendijk. Daar zijn heel veel mensen aangespoeld met wat ze nog hadden, drijfmat, elkaar warmend op de uiterst smalle kruin waar het water plaatselijk overheen liep, met aan beide zijden water en verdrinken land zover het oog reikte. Om een uur of half vijf 's middags zagen we onze burens langskomen. Net voor ons huis werden ze heen en weer geslingerd op de kolkende golven. Wij waren het eerste bedrijf dat is blijven staan, de hele hoek tussen de grotere huizen voor ons, was volgedreven met wrakhout. Op een gegeven moment was het daar heel ruw, de golven gingen er op en neer. Ze werden getemperd door wat er allemaal dreef en daartussen zag je de vlotjes met mensen die bij elkaar schoven. Wij konden hen niet bereiken. Het enige wat we hadden was het snoer van de stofzuiger, een meter of tien/twaalf lang. Als er iemand langs kwam dan kon je nog wat. Maar niemand kwam zo dichtbij dat je ze kon vastpakken. Zo zag je voor en achter je burens langsgaan. Achter ging het met hoge snelheid, daar lag geen wrakhout. Voor ons bleven ze vastliggen. Dat ging zo door tot kwart over vijf ongeveer. Toen sloegen er een aantal huizen weg. Er kwam ruimte waardoor het wrakhout plotseling ruim baan kreeg en de vlotjes ook wegschoven. De burens, die ook een Franse kap hadden, lagen voor ons en ik zie de man nog op zijn dak zitten en we zagen dat het jongste kind ontbrak. Wij konden hem aanspreken. Ineens kwamen vloed en storm opzetten en was alles schoon. Toen kwamen anderen ook aan die kant van het huis met hoge snelheid voorbij. Het ging heel hard, de golven sloegen tegen onze schuur aan die op de noordkant stond. Die draaide eraf, die stortte in. Het huis en de schuur waren aan

Een deel van de muraltmuur bij Ouwerkerk.

elkaar gebouwd. De schuur draaide los van ons huis en we kregen aan de noordkant een groot gapend gat in ons huis. De golven rolden vanaf dat moment de zolder op, tweeënhalve meter hoog. Het was niet meer te harden. We hadden ook gezien dat iedereen op zijn dak terecht kwam. Op dat moment zijn wij door de dakkapel het dak opgegaan. De meeste mensen waren al weg. Hier en daar hoorde je - het was inmiddels donker geworden - nog roepen. In de buurt zaten ook nog een aantal mensen op het dak. Tegen half acht stortte er nog een dak in. We hoorden die mensen roepen en dachten: 'dan hebben ze tenminste toch overleefd!' Later bleek dat er maar één overlevende was van die hele groep. Die is heen en weer gedreven tussen de dijken bij eb en vloed. Een jonge vent van rond de twintig, wetende dat hij alleen overgebleven was. Hij heeft het niet meer aangekund. Dat wisten wij op dat moment allemaal niet. We zaten er op te wachten dat ons dak in zou storten want bij elke golf voelde je het wiebelen en draaien. Na half acht ging het water zakken en trok het zich terug. Ik zag de kopjes van de dakpalen er weer door komen. Mijn vader zei dat we redelijk veilig zaten dus we bleven hier.

Plotseling hoorden we onder ons stemmen. Dat waren mensen vanuit de huizen die een eindje verderop stonden. Dus wij gingen ook naar beneden, maar daar was helemaal niets meer. Al eerder zagen we onze paarden langskomen. Een van de paarden bleef vlakbij en die probeerde in het huis te komen. Met zijn kop op een pak stro en zijn poten nog net op de grond. Je zag zijn neusgaten wijd open staan en de ogen. Hij zag je, hij wilde bij ons zijn. Op het moment dat de schuur was weggedreven kon hij via die opening in ons huis komen. Hij had ook geprobeerd boven te komen en had daarbij de hele trap weggeslagen. Toen zijn we langs een jagerspost naar beneden gegaan en hebben ons bij de burens gevoegd. Daar hebben we gezeten met twintig mensen. Toen waren we voor ons gevoel veilig, minder hoog. We zagen nog steeds niemand die hele maandagmorgen en -middag. Het eerste wat over kwam was een helicopter van de posterijen. Dat was een van de helicopters die nog beschikbaar waren. Die heeft poolshoogte genomen. Tegen de avond is er toen een vliegtuig overgevlogen en die dropte rubberboten. Ik wilde er graag heen, ik was zestien en wilde die rubberboot wel pakken. Mijn vader zag dat niet zo zitten. Terecht, want we zaten veilig, ook nog wel tot de volgende ochtend. We zijn dus gebleven tot de dinsdagmiddag. Toen zijn we door vissers uit Zierikzee met een klein kreeftenbootje weggehaald. Tegen de middag kwamen we in Zierikzee aan. We zijn er ook niet meer vandaan gegaan ondanks dat de hele stad geëvacueerd werd. We zijn er toch kunnen blijven, in het kantoor van de directeur van een leverancier van kunstmeststoffen. Dat werd toch niet gebruikt in die tijd. Omdat wij een gezin hadden mochten mijn vader en ik blijven en mijn moeder en jongste broertje moesten zien te overleven in de stad. De stad grensde aan Schouwen en had twee keer per dag eb en vloed. Totdat in de zomer zandzakken rond de stad werden gelegd. Duizend van de zes à zevenduizend mensen waren nog in de stad. Wij moesten regelmatig de stad in en moesten altijd zien hoe we er konden komen, met laarzen. Zo hebben wij de eerste periode in Zierikzee doorgebracht. Wachten op de noodwoningen die in de drooggevallen polders werden gebouwd. Wij kwamen daar, niet wetend wat rondom ons heen allemaal gebeurd was, alle polders rond Zierikzee stonden vol. In een ander gebied hebben ze de dijken wel heel kunnen houden. Daar waren geen slachtoffers, alleen materiële schade.

We hebben het herstel meegemaakt. Het verschijnen van die kranen was het eerste teken wat ons moed gaf. Als ik buiten liep 's avonds dan hoorde ik het geknerp van de baggermolens. De oude haven buiten Zierikzee werd uitgediept en gereed gemaakt voor het grote materiaal. Na verloop van tijd werden er plannen gemaakt om het gat bij Ouwerkerk te gaan sluiten. Daar hadden ze een oplossing verzonden met een buitendijkse constructie, afgezonken. In augustus is daar de eerste sluiting met caissons mislukt. Na zo'n mislukte sluiting krijg je een enorme aanslag op de bodem. Een deel van het rijshout en de bezinking was weggeslagen. Ze moesten een nieuw stuk opzoeken. Daar hebben ze twee dijken tussen gelegd ... 7 november was de definitieve sluiting. Dat heb ik van nabij meegemaakt. Daarna is de periode van heropbouw en herverkaveling begonnen. Ik denk dat ik een van de weinigen ben die de ramp aan den lijve ondervonden heeft en de wederopbouw van zo nabij heeft meegemaakt. Ik heb ook de hele reconstructie van het eiland zien gebeuren. Toen was intussen de herverkaveling zover dat de percelen uitgegeven werden en iedereen zijn nieuwe adres kreeg en kon proberen weer een bedrijf te stichten'.

Oude Tonge.